

Billig barskogvern på Vestlandet

50 kvadratkilometer produktiv og svært verneverdig barskog kan vernes på Vestlandet uten store konflikter og dermed med små kostnader for staten, ifølge Fylkesmannens miljøvernavdeling i Rogaland. Hittil er det vedtatt at det bare skal vernes 25 kvadratkilometer produktiv barskog på Vestlandet.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Stortinget har til nå vedtatt å verne 250 kvadratkilometer produktiv barskog. Mye tyder på at barskogvernet blir utvidet i forbindelse med framleggningen av neste års statsbudsjett til høsten.

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen har tidligere sagt at det å verne én kvadrat-

meter barskog vil koste én million kroner.

Koster mye mindre

Men økt vern på Vestlandet vil koste mye mindre enn dette. Grunnen er at den verneverdige skogen er lite konfliktfylt. Skogen har lav økonomisk verdi, fordi den ligger i ulendt terreng. Dessuten er store deler av skogen av en slik karakter at den bare kan brukes til flis.

– Men vil ikke denne skogen da verne seg selv, siden den er så lite interessant ut fra et økonomisk synspunkt?

– Nei, erfaringene viser at selv den vanskelig tilgjengelige skogen til slutt kan bli hugget ned eller skadet på andre måter, sier Per Kristian Austad ved Fylkesmannens miljøvernavdeling i Rogaland til N&M Bulletin.

Tre klasser

Den urørte barskogen deles inn i tre klasser, etter hvor verneverdig den er. Klasse 1 er svært verneverdig, klasse 2 er meget verneverdig, mens klasse 3 er

verneverdig. I den pågående verneplanprosessen er det lagt ut til høring tilsammen 75 kvadratkilometer barskog på Vestlandet. Nesten alt dette er i klasse 1, altså svært verneverdig skog. Men 50 kvadratkilometer av dette kommer ikke med i barskogkvoten.

– På Østlandet måtte myndighetene inkludere skog av klasse 2-verdi for å fylle opp barskogkvoten. På Vestlandet er det fortsatt store skogområder i den mest verneverdige klassen som ikke vil bli vernet. Dette skjer til tross for at kystnære barskogområder er et prioritert mål i verneplanen, sier Per Kristian Austbø.

Hardt ut

Fylkesmannens miljøvernavdeling i Rogaland har tidligere gått hardt ut mot regjeringens barskogplan. I en pressemelding fra 1992 heter det: «Det er ikke mulig for Norge å ta sitt internasjonale ansvar for arts- mangfoldet alvorlig med så knappe rammer... Svært viktige skogområder i Rogaland blir ikke tatt vare på.»

De fuktige barskogene langs kysten i Vest-Norge er de mest artsrike barskogene i Norden, ifølge Fylkesmannens miljøvernavdeling i Rogaland. Den urørte skogen på Vestlandet er furuskog, ofte med et vesentlig innslag av løvskog. Disse skogene er særlig rike på mose, lav, sopp og insekter. Skoger sør i Ryfylke er kjent for å ha den rikeste mose- og lavfloraen i Norden.

Nesten hele den europeiske Atlanterhavskysten er avskogget, med unntak av Vest-Norge og noen rester i Storbritannia.

– Skogbeltet på kysten av Vest-Norge er altså nesten det eneste som er igjen. Norge har derfor en internasjonal plikt til å verne mer av dette området, sier Per Kristian Austad.

Han sier at skogene i Rogaland er spesielt viktige, fordi man mener at de har flest fellestrekk med skog som fantes lenger sør.

– Vi har blant annet skoger med betydelige innslag av sørlige arter som bergflette og purpurmose.

Fremmede fiskearter truer fiskevann

side 3

Luftforurensning kan drepe 100.000 hvert år

side 5

Opseth kan kollidere med vegvesenet

side 6

Kommunene må samle inn KFK

side 8

Økt skogshogst i hekketiden

side 10

Miljøhensyn ved kredittbehandling?

side 16

Natur&Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund

Ansvarlig redaktør: Gunnar Bolstad

Red. sekr: Ole P. Pedersen
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803 50 94602
Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Gan Grafisk.
Trykket på Cyclus, 100
prosent resirkulert papir.
Neste N&M Bulletin kommer
5. august 1994.

Gir de seg aldri?

Mot samferdselsministre kjemper fremtidens generasjoner forgjeves. Veibyggenes politiske talsmenn er laget av en spesiell sort granitt, og de har all verdens økonomiske interesser i ryggen. Og de er stedige. De gir seg aldri.

Som i Øresund-saken. Den skandaleombruste prosessen ser nå ut til å ende til utbyggernes tilfredsstillelse etter at den svenske regjeringen bestemte seg i forrige uke. Miljøvernminister Olof Johansson trakk den eneste mulige konklusjon og forlot statsrådstabureten med æren i behold. Seierherrene er rekken av samferdselsministre på dansk og svensk side som har seigpint samfunnsdebatten med sitt kontinuerlige press.

Øresund-saken er full av skjulte beslutningsprosesser, hemmeligholdte dokumenter og råkjør mot den demokratiske prosessen. Som da danske myndigheter rev bebyggelsen i Dragør sør for København før det forelå noe vedtak i saken. Og som da svenske myndigheter hemmeligstemplet og senere makulerte beregninger for et tunnelalternativ som ville prioritert togforbindelsen fremfor bilvei.

På svensk TV ga den tidligere danske samferdselsministeren, Kaj Ikast, nylig et illustrerende bilde av hvordan man utøver bulldozerpolitikk. Det var hans jobb, mente han, å presse igjennom veiutbygginger som folk ikke ville ha. For etterpå ville folk spørre hvorfor han ikke hadde gjort det før. – Jeg kjenner jo spillets regler, sa Ikast.

Og i Norge er Kjell Opseth blant dem som kjenner spillets regler best. Ufortrødent og helt upåvirket av miljøargumenter passerer det ene veiprojektet etter det andre på Samferdselsdepartementets samleband. Og der bilinteressene står mot miljøinteressene internt i regjeringen, praktiserer Opseth en slags «chicken-out». Han sitter med armene i kors og stirrer miljøvernministeren i øynene til han vet at Berntsen må gi seg. Som for eksempel i det interdepartementale arbeidet for en handlingsplan for CO₂- og NO_x-reduksjoner. Disse planene har nå vært bebudet så lenge at Berntsen ved neste utsettelse vil bli møtt med hånflir. Det vet Opseth. Han har god tid. Det har ikke Berntsen. Derfor blir planene deretter.

Opseths syn på miljøvern reflekteres i en uttalelse i Nationen nylig, der han ble spurt om regjeringen legger mindre vekt på miljø nå enn før: – Nei! Du kan berre reise rundt og sjå på vegar og rasteplassar. Vi legg langt meir vekt på miljø no enn for berre få år sidan, mente Opseth.

Så det så.

Gjestekommentar

Perfekt menneske – perfekt natur

Karen Johanne Baalsrud
Medlem av
genteknologinemda

Stortinget har nettopp vedtatt «Lov om mennesker og bioteknologi». Der bestemmes det blant annet at det er forbudt å forske på befruktede egg, at genetiske undersøkelser av befruktede egg bare er tillatt i spesielle tilfeller av alvorlig arvelig sykdom uten behandlingsmuligheter, og at behandling med sikte på å endre arveanlegg i befruktede egg er forbudt.

Gjennom slike bestemmelser velger samfunnet å si NEI TAKK til en rekke styringsmuligheter som er medisinsk og teknisk mulig. Det settes grenser. Akkurat hvor grensene skal gå er en diskusjon som har flagret gjennom media i det siste.

Men mer interessant er det at vi faktisk har vilje til å sette grenser. Hva slags grunnleggende normer og verdsett ligger til grunn for det? Gjelder disse verdiene bare mennesket som sådan, eller har de også relevans for andre levende vesener, biologien omkring oss, ja hele naturgrunnlaget?

Naturverd

Den sørgelige erfaring i vår vestlige verden er at det er vanskelig å stable på beina noen parallell til «menneskeverd» som gjelder dyr og planter, enkeltvis eller som natur- og kulturgrunnlag. Menneskeverdet gjelder i så stor grad individet, og handler lite om menneskesamfunnet.

Den kristen-humanistiske tradisjon snakker om skaperverk og forvaltertanke. I praksis betyr dette stort sett at resten av kloden er til for å brukes (og forbrukes?) av menneskene.

I Norge sitter vi med filosofiske tradisjoner som er kjent

verden over, nettopp fordi naturgrunnlaget spiller en viktig rolle også for vår menneskeoppfatning.

Vi trenger filosofer og verditenkere på den politiske arena. De kan formulere for oss sentrale poenger der statsviteres og bedriftsøkonomers begrepsapparat ikke strekker til. Naturverd har ikke benevnelsen kroner.

Variasjon er livskraft

Reaksjonen mot «sorterings-samfunnet» bygger også på når menneskene er forskjellige, så har det faktisk en verdi i seg selv. Det er plass til funksjonshemmede og våre små og store skavanker i menneskesamfunnet. Nettopp dette gjør vår verden rik – og menneskelig. Vi reagerer intuitivt mot begrepet «det perfekte menneske».

Hva så med «den perfekte byggåker», «den perfekte gris» eller «den perfekte granskog»? For tida kartlegges genene i natur- og kulturvekster, og vi ser muligheter til å kunne modellere nyttevekster og husdyr langt mer presist enn gjennom tradisjonell avl.

Det skurrer. For er ikke en viss variasjon nettopp det som gir selve livskraftigheten?

USAs lovverk omkring gener og patenter setter grenser når det gjelder menneskelige gener, men er skruppelløst når det gjelder planter og dyr. EU henger på gjerdet fortsatt, men vil vel gjerne innordne seg amerikansk tankegang av hensyn til konkurranseevnen.

Se deg rundt i sommer-Norge. «Den perfekte natur» finnes foreløpig bare inni hoder som kan mer om teknologi enn om biologi. Perfekt, nei, men er det ikke vakkert?

Fremmede fiskearter truer fiskevann

Bruk av levende agn og bevisst spredning av fiskearter er en trussel mot eksisterende arter og fiskevann.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Direktoratet for naturforvaltning (DN) ser alvorlig på problemet som bruk av levende agn fører med seg. Det er i Norge forbudt med levende agn, med unntak av laverestående dyr som meitemark.

Levende agn blir likevel benyttet – både av utenlandske og norske sportsfiskere. I tillegg foregår det bevisst spredning av fiskearter blant annet for å skape spesielle fiskevann. Ifølge DN er det vanskelig å kart-

legge omfanget av problemet, men de har nå kanalisert flere midler til informasjon.

Arter utryddet

– Enkelte arter blir spredd ved at sportsfiskerne bruker levende agn eller agn man tror er dødt, men som likevel viser seg å være levende. Nye arter skaper et nytt konkurranseforhold, og vi har flere eksempler på at den nye arten har overtatt for de opprinnelige eller at fiske-tomme vann blir konsekvensen, sier konsulent Ove Hokstad i DN.

– Dette skjer fordi de nye artene skaper et nytt konkurranseforhold. Problemet med innføringen av nye arter, og dermed en ny næringskjede, er at vi ikke vet hvilke følger dette får i det lange løp

– Vi har i Norge et strengt

regelverk som blant annet sier at båt og utstyr skal tørke før de flyttes fra ett fiskevann til et annet. Dette skal hindre at sykdom sprer seg. Så strengt er det ikke på kontinentet, sier Hokstad.

Utlendinger et problem

Miljøvernleder Bjørn Kristian Pedersen i Grimstad kommune oppfatter utenlandske sportsfiskere som det største problemet. Han mener derfor at DN må sette inn flere ressurser på å informere turister om det norske regelverket.

– Ifølge innlandsfiskeremda er det her på Sørlandet i hovedsak utenlandske sportsfiskere som står for spredningen av uønskede fiskearter. I Arendal finnes eksempel på at den utenlandske arten Sørv har

overtatt et fiskevann, og vi har signaler på at noe liknende kan skje med et fiskevann her i Grimstad. Vi oppfordrer derfor DN til å være mer aktive i forhold til turister ved f.eks. å dele ut brosjyrer ved grenseovergangene, sier Pedersen.

Grimstad kommune har selv engasjert seg, og har fått ut ferjeselskaper til å informere via interne TV-kanaler. Det vil i tillegg bli satt opp skilt ved fiskevannene og distribuert brosjyrer på engelsk og tysk ved campingplasser og turistthytter.

– Vi tror selvsagt ikke at det er vond vilje som gjør at turistene benytter seg av levende agn. Men når dette er tillatt på kontinentet, må vi opplyse om våre regler og om de konsekvensene brudd på disse kan få, sier Pedersen.

Regjeringen kan fjerne fredning

Fuglereservatet Herdla kan bli ødelagt for å gjøre plass til seilingsled til Bergen. – Jeg frykter at regjeringen kan nedgradere statusen på vernet av Herdlaflaket, sier Ragnhild Queseth Haarstad i Senterpartiet.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Da Askøybroen ble bygget vedtok Stortinget å lage en alternativ seilingsled til Bergen, til tross for at det bare er boreplattformer og verdens aller største cruiseskip som ikke kommer under Askøybroen. Den nye leden skal gå rett ved og delvis gjennom fuglereservatet Herdla. Da Stortinget gjorde vedtaket, opplyste ikke Samferdselsdepartementet at Herdla er et vernet område gjennom en kongelig resolusjon.

– Jeg vet at regjeringen har saken til behandling nå. En mulighet er at det kommer en kongelig resolusjon hvor vernet statusen til Herdla endres. Jeg vil i det lengste ikke tro at det skjer, men muligheten er der, sier Queseth Haarstad. Lederen i Stortingets energi- og miljøkomite mener dette kan bli et nytt eksempel på at regjeringen ikke prioriterer miljøpolitikken.

- Vi behandler

Klassekampen skrev i forrige uke at Kjell Opseth skal være i ferd med å presse Berntsen til å gå med på lavere vernet status for Herdla. Miljøverndepartementet (MD) vil ikke kommentere saken så lenge den er til behandling.

– Vi fikk et brev fra fylkesmannen i Hordaland i september i fjor. På det grunnlaget behandler vi saken. Siden den tar utgangspunkt i en veisak,

så er Samferdselsdepartementet involvert i saksbehandlingen. Men den formelle myndigheten ligger hos MD, sier avdelingsdirektør Leiv Landro ved plan- og ressursavdelingen i MD.

Opp i Stortinget?

Hvis Opseth vinner drakampen i regjeringen, varsler Queseth Haarstad at saken blir tatt opp i Stortinget.

– Det at Stortinget manglet opplysninger da saken sist ble behandlet, vil jeg tro er noe samferdselskomiteen vil se på i forbindelse med budsjettbehandlingen til høsten, mener Queseth Haarstad.

FÆRRE: Ifølge Statistisk Sentralbyrå gikk antall kilometer nye skogsbilveier ned med 33 prosent fra 1992 til i fjor. Omlegging og ombygging gikk ned med 16 prosent.

Danmark forbyr PVC

Danmark fortsetter med å avvikle bruken av PVC i emballasje, selv om EU har avvist det danske forslaget om felles forbud mot stoffet.

Plastindustrien i Danmark meddelte nylig miljøminister Svend Auken at den vil fortsette med å redusere bruken av stoffet PVC i emballasje, melder det danske telegrambyrået RB.

Svend Auken kalte det «utrolig flott» at den danske plastindustrien frivillig vil fortsette med avviklingen av PVC. Han sa at regjeringen vil sette i gang en kampanje overfor forbrukerne som slår fast at emballasjen er PVC-fri. Dermed håper han å kunne legge pres på de utenlandske emballasjeprodusentene til også å avskaffe PVC.

- Enkelt å redusere utslippene

Svovelutslippene i Europa kan reduseres med rundt 40 prosent hvis de 100 største utslippskildene renses eller skifter energikilde. Det viser en ny undersøkelse.

Det svenske sekretariatet mot sur nedbør la fram rapporten i Oslo i forrige uke. Et britisk konsulentfirma har undersøkt utslippene fra de 1000 største svovelkildene i Europa. Rapporten konkluderer med at de hundre største utslippskildene står for 42 prosent av dagens svovelutslipp i Europa. 95 av de hundre stasjonene er kraftverk.

Undersøkelsen viser også at de 1000 største utslippene står for nesten 90 prosent av alt svovelutslipp i Europa.

- Ikke effektive

Det svenske sur nedbør-sekre-

tariatet konkluderer med at det vil være det enkleste og mest effektive å gjøre noe med disse punktutslippene for å redusere svovelutslippene i Europa.

– En del av kraftverkene er så gamle og utnytter energien så dårlig at det mest fornuftige for alle parter er å legge dem ned. For en del andre kraftverk vil det være fornuftig å skifte energikilde, fra kull til gass. I noen tilfeller vil det beste være å bygge nye kraftverk med økt energieffektivitet. De dårligste kraftverkene utnytter i dag mellom 20 og 30 prosent av den energien som føres inn i kraftverket, sier Christer Ågren i sur nedbør-sekretariatet.

- Vi er ikke verst

De store kraftverkene i Russland, Tyrkia, Tyskland og Storbritannia er de som bidrar mest til svovelforurensningen. Det er ingen norske eller skandinaviske utslippskilder på listen over de tusen verste.

«The dirty man of Europe», Storbritannia, har hele 12 av de 100 verste kraftverkene. Men miljøvernminister John Gummer vil ikke være med på at England er verste gutt i klassen.

– Det er en karakteristikk som er helt usann. Faktisk er det tvert i mot. Storbritannia er en av de ledende nasjonene innen miljøvern. Innen EU går vi ofte i spiss, sier miljøvernministeren, og henviser til at han har brukt 1000 millioner pund på å redusere svovelutslippene med 37 prosent på 13 år.

Store CO₂-kilder

Rapporten har også beregnet CO₂-utslippene fra kraftverkene. De hundre største slipper ut 234 millioner tonn karbon, i følge sur nedbør-sekretariatet. Det er rundt 10 prosent av de totale europeiske CO₂-utslippene.

antar at ozonmengden i atmosfæren avtar jo nærmere bakken man kommer. Man vet heller ikke noe om hvor mye ozonskadene koster i reduserte avlinger. Ackermann anslår at avlingstapet i Europa variere mellom fem og 25 prosent, som følge av for mye bakkenært ozon.

– Det neste steget for vårt arbeid er å foreta et økonomisk overslag av ozonskadene på avlinger, sammen med en økonomisk arbeidsgruppe, sier Ackermann.

– For trær er det å beregne de økonomiske konsekvensene. Beskyttelse av trær mot bakkenært ozon handler jo først og fremst om bevaring, ikke om produksjon.

Avtalen

Disse skriver under svovelavtalen nå:

Land	Krav	År
Belgia	-74%	2010
Bulgaria	-45%	2010
Canada	-46%	2000
Danmark	-80%	2000
EU	-62%	2000
Finland	-80%	2000#
Frankrike	-78%	2010
Hellas	0%	2000#
Hviterussland	-38%	2000#
Irland	-30%	2000
Italia	-73%	2005
Kroatia	-22%	2010
Liechtenstein	-75%	2000
Luxembourg	-58%	2000#
Nederland	-77%	2000#
Norge	-76%	2000#
Polen	-66%	2010
Portugal	0%	2000#
Russland	-38%	2000#
Slovakia	-72%	2010
Slovenia	-70%	2010
Spania	-35%	2000
Storbritannia	-80%	2010
Svelts	-52%	2000#
Sverige	-80%	2000
Tsjekkia	-72%	2010
Tyskland	-87%	2005
Ukraina	-56%	2010
Ungarn	-60%	2010
Østerrike	-80%	2000#

På svovelmøtet i Oslo
Ole P. Pedersen

Minus 37

England har redusert sine svovelutslipp med 37 prosent fra 1980 til 1993. Det offentliggjorde miljøvernminister John Gummer under svovelkonferansen.

Den største delen av Englands reduksjon, 24 prosent, kom mellom 1980 og 1985.

– Storbritannia skriver bare under på avtaler vi vet vi kan holde, sier Gummer.

- Forurensning kan drepe 100.000 i året

Luftforurensning kan drepe over 100.000 mennesker i Europa hvert år. Det mener de britiske forskerne Paul Steele og Ece Ozdemiroglu. Verdens helseorganisasjon, WHO, mener at over 240 millioner innbyggere i Europa er rammet av for høy svovelforurensning.

De britiske forskerne har overført data fra USA til Europa som gir en indikasjon på dødsraten i forhold til mengden partikler i luften. I byområder i Europa vil partiklene stå for rundt ett av 30 dødsfall, eller 107.800 per år, i følge eksperimen-

mentene. Dette ble presentert på et seminar i London i mai.

Samtidig arbeider WHO nå med å kartlegge hvor mange mennesker i Europa som rammes av hvilke typer luftforurensninger.

Luftkvalitet på data

– Vi lager nå en database over luftkvaliteten i forskjellige regioner i Europa, sier Barbara Lübker-Alcamo, leder for WHO-prosjektet, til N&M Bulletin. Oversikten blir også delt opp i by- og landområder, men kvaliteten på bagrunnsinformasjonen varierer fra land til land.

– Noen land har et godt utbygd nett av målestasjoner, mens andre bare har noen få målinger, sier Lübker-Alcamo. Databasen over luftkvali-

teten skal blir offentlig tilgjengelig når systemet er ferdig utprøvd.

Ingen NO_x-forskjell

Prosjektet har pågått i to år, og skal foreløpig fortsette i tre år til. Det er finansiert av det nederlandske miljøverndepartementet, og er knyttet til WHO's «helse for alle»-program. Resultatene fra prosjektet er foreløpige.

– Vi ser en klar forskjell på Øst- og Vest-Europa når det gjelder svovel, sier Lübker-Alcamo.

De fleste rammet

I– Det har blitt betraktelig bedre i vest-Europa siden begynnelsen av 1980-tallet. Men sam-

tidig ser vi ingen trender for nitrogenoksidene, den forurensningen er stabil.

I følge WHO's tall er de fleste mennesker som bor i europeiske byer på størrelse over 50.000 innbyggere rammet av for høy forurensning av svovel. 241 millioner mennesker er utsatt for dette i kortere perioder, mens 65 millioner er rammet av for høy svovelforurensning over lang tid.

Rundt 60 millioner mennesker lever i byer med for mye nitrogenoksid, som følge av biltrafikken. Når det gjelder bakkenært ozon, er de aller fleste i Europa rammet av for mye ozon i korte perioder. Det er ikke lagt fram tall for langvarig påvirkning av ozon.

Skadene skal måles i penger

FNs økonomiske kommisjon for Europa (ECE) skal nå finne ut hvor mye luftforurensninger koster. De foreløpige overslagene tyder på milliardtap i dollarklassen.

I tillegg til tapet av store naturverdier, forsvinner det også penger ut av lommebøkene til finansministrene så lenge det slippes ut svovel, nitrogen eller andre forurensende gasser.

Noen kostnadsoverslag er gjort:

Nedfallet av svovel over europeiske trær kan påføre verdensdelen et økonomisk tap på drøyt 20 milliarder kroner i året. Det mener et engelsk konsulentfirma, som har beregnet vekstreduksjonen for trær i Europa som følge av svovelforurensningen.

Bygningsskadene i Tyskland kan beløpe seg til rundt 20 milliarder kroner hvert år.

Hvis svovelforurensningen

reduseres, kan laksestammen i Skottland være verdt rundt 250 millioner kroner mer i 2010 enn i 1988.

Alle beregningene er foreløpige, og det er ventet nye tall på flere områder etterhvert som arbeidet kommer lenger.

Kan sammenlikne

– Dette arbeidet er ment som bakgrunnsmateriale i vårt vi-

dere arbeid med konvensjonen om reduksjon av luftforurensningene, sier Henrik Wuenster ved ECEs sekretariat i Sveits til N&M Bulletin.

– Med dette arbeidet kan det bli enklere å få med seg finansministrene på tiltak for å redusere skadene. Dette er særlig tilfelle for nitrogenreduksjoner. Når kostnadene ved å innføre nye tiltak øker, er det mulig å

sammenlikne det med de kostnadene skadene faktisk påfører samfunnet, sier Wuenster.

Han mener det er vanskelig å lage en generell europeisk modell for kostnadsberegning av skader, siden dette varierer svært fra område til område.

– Vårt første mål er å komme frem til et sett eksempler som vil gi et godt bilde av situasjonen, sier Wuenster.

- Norge trenger bedre avtale

– Norge trenger en bedre svovelavtale enn denne hvis Sørlandet skal få en markert nedgang i surheten. Det sier den britiske forskeren Robin Wilson til N&M Bulletin.

Wilson var medlem av den britiske delegasjonen til svovel-

møtet i Oslo, og er tidligere leder av ECE-konvensjonens ekspertgruppe på effekter av sur nedbør.

– Siden geologien i Sør-Norge er den mest sårbare for sur nedbør i Europa, så må Norge kreve større reduksjoner enn det som er avtalt nå for at situasjonen skal forbedre seg i store områder, sier Wilson.

Wilson støtter dermed opp under de analysene som Norsk institutt for vannforskning (Niva) har gjort, som ble offentliggjort i forrige N&M Bulletin. Nivas beregninger viser at over halvparten av Sørlandet fortsatt vil være rammet av for mye sur nedbør, selv når dagens avtale er oppfylt i 2010.

Ozon: farligere enn tidligere antatt?

Europeiske forskere studerer nå om trær er mer utsatt for bakkenært ozon i høye luftlag enn i dalstrøk. Mange områder i Norge kan dermed være langt mer sårbare enn tidligere antatt.

En rekke europeiske forskere arbeider nå for å kartlegge naturens tålegrense i forhold til bakkenært ozon, en giftig gass som først og fremst hemmer vekst. Ozon er et sommerproblem, og dannes ved varmt vær og sollys. Om natten reagerer ozonet med andre gasser, og konsentrasjonen synker.

– Trærnes tålegrense for ozon er et interessant punkt. Vi tror nå at ozonet forsvinner

saktere i høyere luftlag. Dermed bygger konsentrasjonen seg opp over tid, og den totale dosen blir større for trærne på fjellet enn i lavlandet. Noen høyereliggende områder i Europa vil dermed være spesielt utsatt for ozonskader. Deler av Norge kan være et av disse, sier Beat Ackermann til N&M Bulletin. Ackermann er sveitsisk forsker, og medlem av ekspertgruppen som utreder problemet for FNs økonomiske kommisjon for Europa.

Skal verdsette skadene

Forskningen på bakkenært ozon er ikke kommet langt i forhold til andre forurensningskilder. Derfor er det fortsatt mye man ikke vet. Forskerne

Vegvesenet og Opseth kolliderer?

I løpet av sommeren vil vegkontorene og miljøvernnavdelingene motta håndboka «Veg og natur» som er utarbeidet av Statens vegvesen og Direktoratet for naturforvaltning (DN) i samarbeid. Håndboka er ikke ferdig, men N&M Bulletin har fått tak i et utkast. Deler av innholdet ser ut til å stride mot samferdselsminister Kjell Opseths politikk.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Av ulike årsaker er det vanskelig å få offisielle kommentarer fra DN og Statens vegvesen på innholdet i håndboka. N&M Bulletin får bare opplyst at sam-

arbeidet om boka har foregått på direktoratsnivå og at Samferdselsdepartementet derfor ikke har vært med i prosessen som vil kunne ut i håndboka «Veg og natur».

Dette er en informasjon- og veiledningshåndbok, og målgruppen er i første rekke vegkontorene og miljøvernnavdelingene.

Verne-vennlig

Håndbokas røde tråd er hvordan nye veier kan bygges mest mulig på naturens premisser – enten det gjelder hensynet til vernet natur, til fugle- plante- og dyreriket og truede arter, eller rett og slett mer estetiske hensyn. Det skisseres blant annet syv premisser for naturvennlig planlegging.

Innledningsvis sies det: «For svært mange naturområder er offentlige og private vegger den første og viktigste årsaken til at naturområder påvirkes og reduseres. (...) Helheten og samspillet mellom naturområdene vil alltid være det viktigste å ta hensyn til.»

Videre heter det: «En natur-

lig konsekvens (av denne målsettingen) er «føre-var-prinsippet» som slår fast at den som planlegger å gjennomføre en aktivitet eller en virksomhet skal kunne vise at den ikke fører til uopprettelig skade.»

Kollisjonskurs

I håndboka «Veg og natur» heter det videre: «Vegnettet kommer ofte i berøring med verdifulle naturområder som Norge er forpliktet til å ta vare på både i nasjonal og internasjonal sammenheng» og «Vegbygging skal i prinsippet ikke forekomme i områder vernet i henhold til naturvernloven.»

Dette er ikke helt i samsvar med Kjell Opseths utsagn til N&M Bulletin i mai: «Vi kan ikke komme dit at en ikke bygger vei fordi vassdrag er vernet.»

Rasteplasser miljøvern?

Kjell Opseths samferdselspolitikk har fått mye kritikk fra miljøbevegelsen. Som et forsvare for regjeringens politikk sier Opseth i et intervju med

Nationen 16. juni: «Du kan berre reise rundt og sjå på vegar og rasteplassar. Vi legg langt meir vekt på miljø enn for berre få år sidan».

Men heller ikke Opseths flaggsak, rasteplasser, får rosende omtale i «Veg og natur». Om dette sier DN og Statens vegvesen: «Svært ofte følger økt ferdsel samt anlegg og aktiviteter i kjølevannet av vegen slik som rasteplasser, serviceanlegg, vinterbrøyting, turistanlegg, hytte- og boligbebyggelse. Den aktivitet, støy og uro som dette fører med seg inn i området som tidligere har vært uten påvirkning, kan i mange tilfeller ha like store konsekvenser som vegen og trafikken.»

Håndboka inneholder flere slike eksempler der motsetninger mellom Opseth og direktoratene blir synliggjort. Svaret vi får på fra overingeniør Egil Lundebrekke i Statens vegvesen på spørsmålet om hvordan direktoratene tror Samferdselsdepartementet vil motta håndbokas innhold, er vel derfor betimelig: – Det aner vi ikke.

Takk for støtten!

SIO-CATERING AS
STUDENTKAFÉENE AS

Hordafor A/S
5397 Bekkjarvik

Tlf: 55 38 42 10 • Fax: 55 38 42 36

SPAREBANKEN
MØRE

Kostbar forurensning

Støy og forurensning av vann og luft koster det britiske samfunnet hele seks prosent av brutto nasjonalprodukt (BNP) hvert

år, ifølge en ny rapport.

New Economic Foundation i London og Stockholm Environment Institute har laget en

indeks over livskvaliteten i Storbritannia fra 1950 til 1990. Økt personlig inntekt har blitt mer enn utlignet av nedgang innen miljøkvaliteten og de sosiale forholdene. Rapporten konkluderer med at livskvaliteten økte fram til midten av 70-tallet, men er redusert siden dengang. Indeksen er laget på grunnlag av en modell utarbeidet av de kjente økonomene Herman Daly og John Cobb.

Skogsutstyr med miljøprofil:

Taubanedrift over bæresyk mark

Produsent av skogsutstyr:

IGLAND AS
Roresanden 109
4890 Grimstad

FERIE: Natur & Miljø Bulletin tar med dette dobbeltnummeret ferie for sommeren. Vår neste utgave kommer til deg 5/8.

Rask klimaendring skader naturen

Jo raskere klimaendringer finner sted, jo større er sjansen for at det skal oppstå skader i naturen som ikke lar seg reparere. Dette slår Direktoratet for naturforvaltning (DN) fast i rapporten «Kritiske utviklingshastigheter for klimaendring».

N&M Bulletin
Gunnar Bolstad

Det er ventet at gjennomsnittstemperaturen i Norge vil stige med 0,7 – 1,0 grader Celsius per tiår som følge av økte utslipp av klimagasser. Nå stiller forskere spørsmål om temperaturen forandrer seg så raskt at naturen ikke greier å følge med.

Forskjellige naturtyper og arter har varierende evne til å tilpasse seg nye klimaforhold. De vil bare kunne tilpasse seg hvis endringene ikke skjer for fort.

Rapporten fra DN har hatt som mål å vurdere om det fin-

nes noen kritisk grense for hvor raskt en klimaendring kan finne sted før uopprettelige skader oppstår. Med dagens kunnskapsnivå kan man ikke definere de kritiske klimaendringshastighetene, konkluderer rapporten.

Flytter seg sakte

Planter og trær med lang generasjonstid vil forflytte seg relativt sakte til nye områder. Hvis temperaturøkningen blir så høy som forventet, betyr det for eksempel at gran må forflytte seg med en hastighet som er tre ganger raskere enn det som tidligere er blitt registrert, hvis den skal holde følge med det klimaet den er tilpasset.

Insekter og mikroorganismer forflytter seg lettere enn planter. De kan dermed etablere seg raskt på planter som ikke

har utviklet motstandsmekanismer. Det kan føre til økt skade på vegetasjonen.

Når det gjelder endringer i naturen, kan ekstreme værpisoder som sterk vind, frost eller tørke ha like stor virkning som en rask klimaendring.

Våtmarksarter i fare

Enkelte fjellplanter og en del dyr og planter på myr og i imsjøer vil stå i fare for å bli utryddet uavhengig av hvor raskt klimaet endres. Leveområdene for disse artene vil endre karakter, og arealet kan bli innskrenket som følge av klimaendringen. Fysiske barrierer vil gjøre det svært vanskelig for artene å forflytte seg videre til nye områder.

– Det er usikkert hvilken effekt den forventede klimaendringen vil ha på naturen vår

i fremtiden. Derfor er det god grunn til å være på vakt overfor negative konsekvenser for plante- og dyrelivet. Man bør således utøve en «føre-var-politikk» for å begrense utslippene av klimagasser, noe som kan redusere utviklingshastigheten for klimaendringen, sier konsortsjef Jon Barikmo i DN, som har ledet arbeidet i den nasjonale utredningsgruppen som har utarbeidet rapporten.

Hval funnet

En grønlandshval er nå sett mellom øyene på Frans Josef Land, og en flokk på fem grønlandshval ble observert sør for Cape Flora, melder Norsk Polarinstittutt. Man har tidligere trodd at grønlandshvalen var utryddet i Nord-Atlanteren.

Takk for støtten!

Hakon Gruppen AS er Norges største dagligvarekonsern, og omfatter bl. a. kjeder som Rimi og ICA, samt egen distribusjonsvirksomhet. Totalt har gruppen 970 butikker som i 1994 vil omsette for 14 milliarder kroner. Konsernadministrasjonen holder til på Sinsen i Oslo, og gruppen har regionkontorer i alle landdelene.

Miljø-/Forbrukeransvarlig

Vår forretningsidé er basert på at det er kunden som står i fokus, og vår virksomhet blir drevet for å tilfredsstille kunden. Med ca. 125 millioner kunder årlig, har vi et stort miljøansvar. Hakon Gruppen har definert miljø- og forbrukerspørsmål som et primært satsningsområde, og vi har nå behov for å utvide og forsterke vår miljø-/forbrukerbemanningsytelse.

Du vil være ansvarlig for miljøspørsmål og konkrete implementeringsoppgaver i hele konsernet. Dette omfatter butikkene, distribusjonen og administrasjonen. Dessuten vil du være ansvarlig for forbrukerspørsmål og oppfølging av trender innenfor bransjen. Dette er derfor sentrale oppgaver som stillingen vil omfatte. Det kreves selvstendig arbeid og personlig initiativ. Stillingen vil fungere som en sentralstilling, og rapporterer direkte til hovedledelsen i Hakon Gruppen.

Din bakgrunn:

Det er ønskelig med utdanning på universitets- / høyskolenivå, og 1 - 3 års erfaring innen miljø- og konsulentarbeid. Vi vil legge vekt på at du har evnen til å arbeide selvstendig, og at du raskt kan tilegne deg ny kunnskap.

Vi kan tilby:

Jobb i et hektisk og utfordrende miljø til konkurransedyktige betingelser. Kvinner oppfordres til å søke.

Sentrale arbeidsoppgaver:

- Videreutvikle vår miljøpolicy
- Hovedansvarlig for miljøprosjekter i hele gruppen
- Samarbeide med miljøansvarlig i ICA (Sverige) og Kesko (Finland)
- Kontaktperson mot miljøorganisasjoner og det offentlige
- Miljø, helse, løsthold og forbrukeradferd
- Opplæring av butikkpersonale vedr. miljøoppgaver og kjennskap til miljø
- Representant i Dagligvareforbundets Emballasje Forum
- Miljømerking

Nærmere opplysninger kan fås på tlf. 22 15 90 50
Skriftlig søknad sendes innen 23. juni til:
Hakon Gruppen AS,
v/direksjonssekretær Per Christian Rollum
Postboks 128 Refstad,
0513 Oslo

Fjell Kommune
gratulerer med 80
år's jubileet

ZANDA AS

Emballasje på naturens side.
Keyes Norway a.s.
3500 Hurdal
Tlf. 32 12 34 22 Fax 32 12 24 58

NORUT

Takk for
støtten!

 Gilde
 Fellesslakteriet

**SAMSING EFT. K.
A.S.**

Mitsubishi Motors Co

MMC Norge AS... et selskap i Motor Gruppen
Postboks 43 Riseløkke, 0516 Oslo
Kontor: Østre Aker vei 62
Telefon: 22 65 14 20
Fax: 22 64 96 99

**BEDRIFTSØKONOMI
& REGNSKAP**

Bryggeri og mineralvann-
fabrikarbeidernes forening

Spets consulting group a/s

**Norske
Fiskeoppdretters
Forening**

A/S DENOFA OG LILLEBORG

Kommuner må samle inn KFK

Stortinget har vedtatt at alle norske kommuner fra nå av må samle inn den ozonnedbrytende gassen KFK fra brukte kjøleskap og fryserer. Kommunene kan bli pålagt å innkreve 40 til 100 kroner i økt renovasjonsavgift for å finansiere ordningen.

N&M Bulletin
Jon Knut Berg

Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen gikk i april i år mot å pålegge kommunene å samle inn KFK fra hvitevarer. Han sa han heller ville prioritere innsamling av halon-gass, som også er en aggressiv ozonnedbryter. Grunnen var at han mente det ble for dyrt å samle inn KFK-gassen.

Flertallet på Stortinget, alle partiene utenom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, vil nå at både halon og KFK skal samles inn. Flertallet har ikke tatt endelig stilling til finansi-

eringsformen, men antyder at økt renovasjonsavgift kan være den beste formen. Dermed vil avgiften falle bort når kjøleskap uten KFK blir vanlig i norske hjem.

Forutsetningen er imidlertid at det ikke blir avgift ved innlevering av hvitevarene, slik at det blir en økonomisk belastning å være miljøvennlig.

Bilpressing

I dag får bilpressefirmaer støtte fra staten til å presse hvitevarer, uten at det stilles krav om at KFK-gassen blir tatt vare på. På denne måten kan miljøvennlige innsamlingsordninger konkurreres ut. Dette vil nå stortingsflertallet ha slutt på. Leveransertil bilpressefirmaer skal ikke lenger være billigere enn andre ordninger.

Rundt 15 prosent av KFK-gassen som finnes i større kuldeanlegg lekker ut hvert år. Høyre og Arbeiderpartiet sørger nå for at det ikke blir stilt krav fra myndighetenes side om at anleggene skal være tette.

Disse partiene viser i stedet til at de som er ansvarlige for

kuldeanleggene er forpliktet etter blant annet forurensningsloven til å unngå at KFK lekker ut. SP, SV og KrF vil på sin side at det innarbeides i KFK-forskriften at det skal settes en tidsfrist for når kuldeanlegg skal være sikret mot lekkasjer.

Høyre og Arbeiderpartiet sikrer også at det ikke blir leveringsplikt for brukt KFK, noe de andre partiene, minus Fremskrittspartiet, ønsker. Men et annet flertall går inn for at det settes en tidsfrist for når all KFK-bruk skal opphøre. <MT>Kuriøst

Som en kuriositet kan nevnes at den uavhengige representanten Oscar Hillgaard er skeptisk til alle tiltak for å få ned KFK-bruken, fordi han tviler på at KFK virkelig bryter ned ozonlaget.

«Bortsett fra det misbrukte «føre-var»-prinsippet er det ikke ført dokumentasjon som underbygger skremslene om ozonhullenes livsutslettende virksomhet. Det synes derfor heller ikke å være reelt grunnlag for ytterligere tiltak,» skriver Hillgaard i sin komitémerknad.

Oppretter halonbank

Høyre og Arbeiderpartiet går inn for at det opprettes en bank for brukt halon-gass i Norge. Gassen skal kunne brukes om igjen og stilles til disposisjon for andre land.

Den norske halonen skal blant annet stilles til disposisjon for den internasjonale halonbanken som FN står bak. Resultatet kan blant annet bli at Norge selger halongass til u-land.

Dette reagerer SV, SP og KrF på. Disse partiene vil at halongassen først og fremst blir

destruert på en miljøvennlig måte, og at u-land heller får norsk støtte til å gå over til mer miljøvennlige midler enn halon i sine brannslukningsanlegg. Partiene åpner imidlertid for salg av norsk halon til u-land, hvis dette fører til raskere utfasing av halon-gassen.

Lavere CO₂-utslipp i EU

CO₂-utslippene fra de 12 EU-landene sank med 3,2 prosent fra 1990 til 1993, melder Reuter. Hovedårsaken er økonomiske nedgangstider og endringer i Øst-Tyskland, i følge EUs statistikkontor. Utslippene fra transportsektoren økte med 4,4 prosent.

Ozon-problemer i USA

En ny amerikansk rapport viser at høy konsentrasjon av bakkenært ozon om sommeren henger sammen med flere innleggelser på sykehus og pusteproblemer, melder Reuter. USAs forurensningstilsyn vurderer nå å innføre strengere kriterier for luftkvalitet.

- Statskog hogger urskog

Statskog har hogget 200 år gamle trær i et urskogområde i Gran. Dersom Nordlands-kommunen vedtar å bygge en ny skogsbilvei, frykter Naturvernforbundet innhogg i nok et verneverdig område. Politikerne er delt på midten i spørsmålet.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Høgskolelektor i samfunns- og miljøfag, Jostein Lorås i Grane, er kritisk til den måten Statskog forvalter sine skoger. Han mener Statskog bør stanse hogsten i urskogområdet Holmvassdal – Holmvassås, og får støtte fra Naturvernforbundet sentralt.

200 år gamle trær

– Ifølge Direktoratet for naturforvaltning (DN) definisjoner, kan denne skogen betraktes som urskog fordi hogsten ikke har endret skogstrukturen vesentlig. Her finnes trær som er 200 år gamle og med en omkrets på 3,5 meter. Disse hogger nå Statskog ned.

– Dette området kom ikke inn i forhåndsregisteringen til planen om barskogvern,

og jeg tror personlig at Statskog holdt området unna helt bevisst. Vi kan imidlertid håpe på at området vil komme i betraktning ved en eventuell utvidelse av barskogvernet.

Kartlegging

Grane kommune har nå til behandling en søknad fra Statskog om bygging av skogsbilvei i et annet område i Holmvassdalen – Holmvassås. Lorås påpeker at det i dette aktuelle området finnes flere truede plante- og fuglearter – blant annet er den truede arten svartspett blitt observert.

– Artsvariasjonen av lav, mose, sopp og insekter er ennå ikke undersøkt. Men man må regne med at den er svært rik, nettopp fordi området er urørt og har intakte og fullt utviklede økosystemer, sier Lorås. Han oppfordrer både politikere i kommunen og Statskog til å ta kontakt med fagfolk for å få kartlagt variasjonen av laverestående arter.

Skepsis

Det er næringsutvalget i Grane kommune som i siste instans skal ta stilling i denne saken. Utvalget er delt på midten i spørsmålet, og utfallet er derfor når dette skrives uklart.

– Det er mange interesser involvert. Motstanderne er oppatt av at dette er det siste sammenhengende området med

gammelskog som finnes i Nordland. Skogen har de siste årene vært hardt drevet, og mange mener at Statskog ikke bør gripe mer inn i den gammelskogen som er igjen. De som støtter bygging av skogsbilvei og ønsker at Statskog skal fortsette driften i samme tempo, tenker på at Statskog er den største grunneieren i kommunen og en viktig arbeidsplass, sier nestlederen i næringsutvalget, Bjørn Lamo, i en kommentar til N&M Bulletin.

Signaler N&M Bulletin har mottatt fra Fylkesmannens miljøvernavdeling tyder på man ikke er fornøyd med den forvaltningen som drives.

– Toget er foreløpig gått når det gjelder barskogvernet, men i ettertid kan vi se at det er flere områder som burde vært behandlet på en bedre måte, sier det i en kommentar.

Ingen vei, ingen hogst

Distriktsjef i Statskog, Eilif Mevassvik, sier det ikke blir noen hogst i området dersom det ikke blir bygget en skogsbilvei. Han synes kritikken mot Statskog er uberettiget – noe han forklarer på denne måten:

– Skogbruket i Nordland drives i pakt med de politiske retningslinjene, og vi har dreid driften i tråd med disse.

Dansk PVC-forbud

Danmark fortsetter med å avvike bruken av PVC i emballasje, selv om EU har avvist det danske forslaget om felles forbud mot stoffet. Plastindustrien i Danmark meddelte nylig miljøminister Svend Auken at den vil fortsette med å redusere bruken av stoffet PVC i emballasje, melder det danske telegrambyrået RB.

Svend Auken kalte det «utrolig flott» at den danske plastindustrien frivillig vil fortsette med avviklingen av PVC. Han sa at regjeringen vil sette i gang en kampanje overfor forbrukerne som slår fast at emballasjen er PVC-fri. Dermed håper han å kunne legge pres på de utenlandske emballasjeprodusentene til også å avskaffe PVC.

Gull på Dovre?

Folkeaksjonen Redd Dovrefjell reagerer sterkt på at gruveselskapet Consolidated Logan Mines nå skal starte prøveboring etter gull på Dovrefjell. Utvinningssområdet blir berørt, sammen med rundt 30 ganger dette arealet i form av veier, fyllplasser og installasjoner. Plante- og dyreliv kan komme under stort press.

Takk for
støtten!

BIOVAC AS

Boks 148, N-1920 Sørumsand
Tlf.: 63 82 61 22
Fax: 63 82 64 27

 Felleskjøpet

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.

Norsk Jernbaneforbund

Philips Lighting

PHILIPS

 Rieber & Søn
Konsernet

 DRAMMEN KULDETEKNIKK

Kjøle og Fryseinstallasjoner Tlf. 32-88 06 20

 FYLKETS FELLESVASKERI DA

 Stor-Oslo Lokaltrafikk as

For

Hverdagens

Miljøaksjoner

Økt skogshogst i hekketiden

Markedskrav om bedre kvalitet på tømmer har ført til at hogsten nå utføres mer jevnt over hele året. En årsak er at skogeierne får bedre pris om våren og sommeren. Fugl og dyr forstyrres i yngletiden, og sporskadene blir større.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Det vanlige har vært at skogsdriften i stor grad har blitt utført på sen-høsten og vinteren. Treforedlingsindustrien krever nå en bedre kvalitet på tømmeret, og bruker markedsmekanismene for å få en jevn hogst gjennom hele året. Det betales derfor en høyere pris for tømmeret som hogges på vår- og sommerstid. Dette fører igjen blant annet til at fugl som hekker blir forstyrret og at egg og fuglereder blir ødelagt. I tillegg fører det våte terrenget til at maskinene setter flere og alvorligere spor, som det tar tid å rette opp.

Markedskrav

– Det er markedskravene som gir slike resultater. Fordi man nå har sluttet å bruke klor i blekningsprosessen i papirproduksjonen, kreves det at selve tømmerkvaliteten blir bedre. Dersom tømmeret blir liggende på lager fører dette til en dårligere papirkvalitet. Det har også blitt skjerpet på kravene med hensyn til hvor lenge tømmeret kan ligge i skogen. Fra tømmeret hogges til det hentes med bil, skal det ikke gå mer enn 14 dager. I tillegg reduseres lagerkostnadene ved en jevnere hogst, sier direktør Sverre Thoresen i Norsk Skogeierforbund.

Han er ikke helt fornøyd med denne utviklingen – både på grunn av de rent naturmessige

konsekvensene og fordi dette skaper problemer for skogeierne.

– Skogeierne driver ofte jordbruk på vår- og sommerstid, og det passer dem derfor best å hogge på sen-høsten og vinteren. Men det er klart at økte tømmerpriser er en viktig faktor for skogeierne, sier Thoresen.

Hogst kan stanses

Juridisk førstekonsulent Per Erik Sigstadstø i Direktoratet for naturforvaltning (DN) opplyser til N&M Bulletin at det både i Viltloven og Skogloven finnes lovhjemmel som kan stanse skogshogst i hekketiden.

– Viltloven gir anledning til fredning av områder som er viktig for viltet. Den sier også at det ved enhver virksomhet skal tas hensyn til viltet og dets reir, egg og bo slik at det ikke påføres unødig skade.

Må vurdere andre områder

– Dersom det er fare for at hogsten medfører trusler mot viltet, er skogeierne ifølge Skoglovens plikt til å vurdere andre områder og annen tid på året for sin skogsdrift.

Sigstadstø innrømmer at disse bestemmelsene ikke har vært brukt i særlig grad, men mener at en økt hogst på vår- og sommerstid kan aktualisere bruken av dem.

Handlingsplan for Barentsregionen

Miljøvernministrene i «Den Euro-Arktiske Barentsregion» vedtok den 15. juni en miljøpolitisk handlingsplan. Foruten landene i Barentsregionen, var også USA, Canada, Frankrike, Tyskland, Japan, Polen og Storbritannia til stede under møtet som ble avholdt i Bodø.

Handlingsplanen er lite konkret, men fokuserer blant annet på temaene forebygging av radioaktiv forurensning og forbedelse på slike ulykker, harmonisering av miljøstandarder, reduksjon av industriforurensning og vern av artsmangfoldet.

VI TAKKER ALLE SOM HAR VÆRT MED OG STØTTET
SUR NEDBØR-KAMPANJEN!

Norske
Felleskjøp

Ringebu
Skogbrukssjef

STATENS LANDBRUKSBANK
STØTTER
PROSJEKT
"SUR NEDBØR"

NORSK INSTITUTT
FOR SKOGFORSKNING

Vest-Agder
Fylkesskogsjef

støtter prosjekt
«sur nedbør»

LIVSKRAFTIG SKOG
ER VIKTIG

Gi trærne en ren fremtid

Fylkesmannen i
Oslo og Akershus

Skogbruksetaten i
Kristiansand og Vennesla,
Søgne og Songdalen

Skogbruk er en langsiktig ressursforvaltning

Sur nedbør truer skogen på Sørlandet!

Fornybar skogressurser bør brukes i stedet
for energikrevende materialer eller ikke for-
nybare råvarer som kull, olje og gass.

NIJOS, Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, er landets ledende leverandør av informasjon om landskap, jord, skog og vegetasjon. Vi kartlegger naturressursenes kvalitet og tilstand og utfører konsekvensanalyser. Instituttet dekker hele landet, og tilbyr nasjonale oversikter, temakart, eiendomsviser registre, høy kompetanse og avansert teknologi.

For mer informasjon ta kontakt
Tel: 64 94 97 00
Fax: 64 94 97 86

ØSTFOLD
FYLKESSKOGSJEF
STØTTER PROSJEKT
«SUR NEDBØR»

NANNESTAD-
ALMENNINGENE
2030 NANNESTAD

Stopp forsuringen
Stopp ny Hadelandsvei

VITAKKER ALLE SOM HAR VÆRT MED OG STØTTET SUR NEDBØR-KAMPANJEN!

Skogbrukssjefen i Åsnes	 NORSK SKOG FRAMTIDSMULIGHETER - REDUSER SUR NEDBØR !! Skogbrukssjefen i Lervik	Hurdal/Nannestad Skogbrukssjef	Sør Odal Skogbrukssjef
SKOGBRUKSSJEFEN I EIDSBERG TRØGSTAD MARKER	 SUNNDAL KOMMUNE SKOGREISINGA SKOGBRUK ER NATURVERN SKOG I VEKST RENSER LUFTA	Nordre land Skogbrukssjef	Høylandet Kommune seksjon Skogbruk
Nord Fosen Skogbrukssjef	Vestre Toten Skogbrukssjef	Overhalla Skogbrukssjef Landbrukskontor	Indre Nordmøre Skogbrukssjef
 SØNDRE LAND KOMMUNE	 MELHUS Kommune	Audnedal Åseral	Haldenvassdragets Skogeierforening
SKOGBRUK OG SKOGSVEIER GIR TRIVSEL Støtter prosjektet "Mot sur nedbør" Skogbruksstena i Holtåsen og Røros	Ytre Nordfjord Skogbrukssjef	Follo og Enebakk Ski/Oppegård Skogbrukssjef	Stange Kommune Skogbrukssjef
VI STØTTER AKSJON "SUR NEDBØR"	 MJØSEN SKOGEIERFORENING TILUTTET NORSKE SKOGEIERFORENING	Bindel, Grøne Hattfjelldal, Midt-Helgeland, Rana, Vefsn og Sør-Helgeland	INDRE NORDHORDALAND OG LINDÅS SKOGBRUKSSJEFER
 Norsk Bonde- og Småbrukarlag Kr. Augustsgt. 19, 0164 OSLO. Tlf. 22 20 22 48 Fax. 22 11 47 78 Post giro 0803 5310305 Bank giro 8101.05.36928	Indre Sunnmøre Landbrukskontor		Skogbrukssjefene i Grøn Kommune Jevnaker Kommune Lunner Kommune
BOMMER HJELPER: Bruk av bompenger i rushtrafikken er en av de beste måtene å redusere bilkøer og luftforurensning, heter det i en amerikansk forskningsrapport, som også hevder at bompenger vil delvis endre transportmønstrene.	Rennebu og Oppdal Skogbrukssjef		

VITAKKER ALLE SOM HAR VÆRT MED OG STØTTET SUR NEDBØR-KAMPANJEN!

Skogbrukssjefen i Nord-Guldbrendadalen, Sel Vågå, Lom, Sjølk, Lesja, Dovre	Skogbrukssjefen i Borre, Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme	Skogbrukssjefen i Snåsa	BYGLAND KOMMUNE
Vi vil fortsatt ha skog! Hole kommune Ringerike kommune	Mot luftbåren forurensning Skogbruket i Ringeby, Øyer og Lillehammer	Skogbrukssjefen i Fitjar Stord, Sveio, Øien Støtter aksjon "sur nedbør"	Skogbrukssjefen i Sande/Svelvik Kommune
Fjaler Kommune støtter prosjekt "Sur nedbør"	Stor Elvdal Kommunes landbrukskontor	I Orkdal ønsker vi sunn skog i god vekst som gir oss frisk luft i lungene! ORKDAL KOMMUNE	 SIGDAL KOMMUNE LANDBRUK - OG NATURFORVALTNINGSETATEN
Fylkeslandbrukskontoret i Hordaland	SKOGEN ER JORDAS GRØNNE LUNGE. IKKE DREP DEN MED SUR NEDBØR! LEVANGER KOMMUNE SKOGBRUKSSJEFEN	Felles Forbundet aksjon Skog	VAN SEVEREN HETCO ID AS
VI STØR KAMPEN MOT SUR NEDBØR! BYKLE KOMMUNE 4694 BYKLE	Vi er med på å støtte tiltak for å sikre renere luft for derved å bevare en mangfoldig og livskraftig skog. Landbrukssetaten i Ringsaker	Hedmark Skogselskap støtter prosjekt «sur nedbør»	Vi støtter kampanjen mot sur nedbør SØR-FRON KOMMUNE Skogbrukssjefen
 KRØDSHERAD KOMMUNE	Grønn skog redder liv sur nedbør Dreper! Skogbrukssjefen i Grimstad/Lillesand	GRIMSTAD OG LILLESAND SKOGBRUKSELSKAP	Vi støtter prosjekt «sur nedbør» Tydal Skogbrukssjef
Sur nedbør truer skogen som fornybar ressurs stopp utslippene! Gjøvik Kommune Skogbrukssjefen	Fylkesskogsjefen i Sør-trøndelag	Sarpsborg, Fredrikstad, Halden og Moss Landbrukskontor	Skogen, en fornybar ressurs! STEINKJER KOMMUNE
Finnmark Skogselskap	 Åmot kommune	Hedmark Skogselskap	 MIDTRE GAULDAL KOMMUNE Kontoret for landbruk, natur og friluftsliv

Mangelfull skjøtsel av verneområder

En stor del av norske verneområder mangler skjøtelsplaner. Dette gjør det vanskeligere å håndheve vernet og ivareta de verdier som er vernet.

BAKGRUNN
Ola Glesne

Med naturvernloven som redskap kan naturområder vernes for etterslekten. Alt etter hvilke verdier vi ønsker å verne, kan vi opprette nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater.

Naturreservatene har den strengeste form for vern. Her skal naturen holdes mest mulig urørt. En viss aktivitet kan likevel i de fleste tilfeller tillates i området.

Nasjonalparkene har færre restriksjoner på ferdsel, og de åpner også for at visse naturressurser utnyttes. Til gjengjeld dekker nasjonalparkene de største arealene.

Landskapsvernområdene er først og fremst opprettet for å ta vare på landskapets særpreg og tillater dermed større menneskelig aktivitet. Vanlig landbruksdrift kan for eksempel være tillatt.

Fjerner uklarheter

Men vernevedtaket alene sikrer ikke området så godt det lar

seg gjøre. Grunnen til dette er at vedtaket ofte ikke gir tilstrekkelige retningslinjer om hvordan vernet skal praktiseres for at verneverdiene skal holdes i hevd. Dette kan man imidlertid dekke opp ved å utarbeide skjøtelsplaner.

Skjøtelsplanene gir nærmere bestemmelser om hvilke aktiviteter og inngrep som kan aksepteres og hvilke som må avvises. Disse planene kan ikke gå utover intensjonen i vernet, men de gir flere detaljer og praktisk tolkning av hvordan håndhevelsen skal skje.

Få godkjente planer

Dermed fjernes uklarheter og tvilstilfeller som kan gi rom for at grensene tøyes. Det gir de som skal håndheve vernet et bedre redskap til å stå imot press fra for eksempel grunneiere eller landbruksinteresser som ønsker å tolke vernevedtaket i sin favør. Skjøtelsplanen vil også være til hjelp der området trenger aktivt skjøtsel for at verneverdiene skal holdes i hevd. Dette gjelder særlig der naturverdiene er knyttet til kulturell påvirkning slik som for eksempel slåtteeenger, bjørkehager og eienerbakker som vi finner i vårt tradisjonelle jordbruksland-

skap.

En oversikt fra Direktoratet for naturforvaltning (DN), viser imidlertid at bare en liten del av våre verneområder har en godkjent skjøtelsplan. I januar 1993 var det omlag 21 prosent av landskapsvernområdene, 17 prosent av nasjonalparkene og 10 prosent av naturreservatene som hadde dette. Selv om tallene ligger høyt for landskapsvernområder og nasjonalparker, er disse de mest betenkelige da dette er den verneformen som har størst behov for aktivt skjøtsel og som tillater størst menneskelig aktivitet.

Situasjonen er imidlertid ikke like nedslående over hele landet. Nesten halvparten av naturreservatene har skjøtelsplaner i Oppland og Akershus, mens Vestfold og Telemark har en andel på 20 til 25 prosent.

På den annen side ligger Svalbard og seks fylker på null prosent, i følge DN's tall.

Ressursmangel

Årsaken til mangelen på skjøtelsplaner er først og fremst ressursmangel. I 1987 var det i gjennomsnitt bevilget 2800 kroner til skjøtsel i hvert verneområde. Dette holder bare til nødtøftige tiltak og gir lite rom for å leie folk til å utarbeide skjøtelsplaner. Arbeidet må dermed presses inn blant andre oppgaver hos Miljøvernadvisningene i fylkene som har ansvaret for dette.

SYRETÅKE: Et russisk smelteverk øst for Inari-sjøen forårsaker dannelsen av syretåke, i følge finsk radio. En syretåke er farligere for trær enn sur nedbør.

Scan
Miljø as

Vi kalker for et bedre miljø!

MILJØKALK

3951 BREVIK
Tlf.: 35 57 23 00

Skogene tilbake til folket

Den danske miljøvernministeren foreslår å opprette brukerråd for de statlige skogene. Naturvernforbundet mener en slik modell kan ivareta brukerinteressene på en bedre måte enn slik det nå fungerer.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Skogene skal gis tilbake til danskene, og allemannsretten tas alvorlig. Derfor ønsker miljøvernminister Svend Auken å opprette egne brukerråd til de 25 statsskogsområdene. I følge

avisen Politiken er Danmark da det første landet som oppfyller skog-ekklæringen fra Rio-konferansen. Den har som målsetting at befolkningen skal ha medinnflytelse i skogsdriften. Erklæringen er ikke juridisk, men kun moralsk bindende.

Mer enn næringsdrift

Bakgrunnen for opprettelsen av brukerrådene i Danmark, er en erkennelse av at skogen er viktig for mer enn næringsinteresser. For brukerne har skogen andre verdier som i enkelte tilfeller ikke blir godt nok ivarettet, mener fagkonsulent Thor

Midteng i Naturvernforbundet. – Brukerinteressene må få bedre gjennomslag, og en modell å la den danske kan i den sammenheng være interessant å se nærmere på, sier han.

Tettstedsnære områder

Ifølge Midteng er det spesielt de tettstedsnære skogsområdene som i større grad har behov for innspill fra brukerne.

– Naturvernforbundet, Fri-luftsrådet, Turistforeningen og andre skal i prinsippet være med å påvirke bruken av skog i områder som i stor grad brukes av allmennheten. Men det er dessverre ikke alltid at vi kommer til orde eller at våre synspunkter blir hørt. Et mer formalisert brukerråd er derfor verdt å vurdere nærmere, sier Thor Midteng.

Selvjustis i England

Den britiske regjeringen foreslår at bedriftene skal få utøve selvjustis i miljøpolitikken, skriver The Guardian. Bedrifter som setter i gang egne program for å kontrollere sin forurensning, skal slippe unna miljøskatter og være selv-regulerende. Miljøvernorganisasjonene i England har protestert mot forslaget.

GRID

GLOBAL RESOURCE INFORMATION DATABASE

GRID-ARENDAL

GRID-Arendal inngår i UNEP's (FNs miljøprogram) globale nettverk av miljøinformasjonssentre. Senterets hovedformål er å være brobygger mellom forskning og aktiv handling i miljøspørsmål gjennom formidling av miljøinformasjon til beslutningstakere og allmenhet. Innenfor dette globale nettverket har GRID-Arendal hovedansvar for polarområdene samt Norden med tilhørende havområder. Det arbeider ca. 15 medarbeidere ved senteret, hvorav 1/3 er rekruttert internasjonalt. Arbeidsspråk er engelsk.

Stilling som

MILJØINFORMASJONSSJEF

er ledig med tilretelse snarest. Informasjonssjefen vil inngå i GRID-Arendals ledergruppe og er tillagt følgende hovedoppgaver:

1. Ansvar for GRID-Arendals miljøinformasjonstjeneste. Koordinering av forespørsler og informasjonsformidling. Tilrettelegge for informasjonsflyt fra GRID og andre internasjonale miljødatabaser til beslutningstakere, skoler og allmenhet. I tillegg til tradisjonell informasjonsformidling legger GRID-Arendal vekt på bruk av "on-line" nettverkstjenester.
2. Ansvar for ekstern informasjon om GRID-Arendal, herunder utarbeidelse av "Newsletter", årsmelding, artikler, pressemeldinger og presentasjoner, samt kommunikasjon med øvrige informasjonsmedarbeidere i UNEP/GRID-nettet.

Vi ønsker en utadvent person med interesse for bruk av informasjonsteknologi som verktøy for formidling av miljøinformasjon til politikere og allmenhet. Søkere med miljø- og naturressursfaglig bakgrunn og med erfaring fra informasjonsarbeid fra forvaltning eller frivillige organisasjoner vil bli foretrukket. Det stilles høye krav til norsk/engelsk formidlingsevne. Kvinner oppfordres til å søke. Lønn etter avtale.

Søknad sendes til GRID-Arendal, TK-senteret Longum Park, P.O. Box 1602 Myrene, 4801 Arendal innen 15. juli.

Nærmere opplysninger ved Direktør Svein Tveitdal eller Administrasjonssjef Karen Folgen, tlf: 37035650 eller e-mail: grid@grida.no

Miljøhensyn ved kredittbehandling?

Det pågår nå en diskusjon i det norske bankmiljøet om hvordan miljørisiko skal påvirke kredittvurderingen av bedrifter. Den norske Bank (DnB) arbeider med interne retningslinjer for banken med hensyn til miljøvernrelaterte sider av kredittbehandlingen.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

– I DnB drøfter vi hvordan banken best kan skape en profesjonell holdning til en helhetlig kredittvurdering. I denne sammenhengen er det naturlig å ta med miljøaspektet. Vi tenker blant annet på å utvikle en miljøvermplakat som våre saksbehandlere skal bruke i sitt arbeid overfor kundene, sier konserndirektør Arne Skaug i DnB til N&M Bulletin. Han vil ennå ikke opplyse hvilke hensyn som vil bli vektlagt.

Kulturutvikling

– Vi har som sagt ennå ikke fastlagt retningslinjene i dette spørsmålet. Det som likevel er opplagt, er at saksbehandlere vil være opptatt av at våre kunder kjenner norske lover og regler på miljøområdet, og at bedriftene følger disse. Samtidig vil sannsynligvis en forretningsmessig risiko også bli vurdert, mener Skaug.

Han understreker at banken selv har liten kompetanse når det gjelder miljøspørsmål, og

at banken vil følge de retningslinjer som er vedtatt av norske myndigheter.

– Den utfordringen banken står overfor, er en kulturutvikling der miljøaspektet skal komme mer aktivt inn når vi blant annet vurderer lån til våre kunder.

NHO positiv

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) er positiv til at bankene og kredittinstitusjonene i større grad lar miljøadferd avgjøre lånebetingelsene som gis til bedriftene.

– Dette er en rasjonell del av kredittvurderingen. Det er naturlig å legge større vekt på at bedrifter som søker om lån skal kunne vise til egne miljøregnskap, hvilken plass miljøaspektet har fått i årsmeldingen osv. Det er helt klart at gode lånebetingelser til bedrifter som kan vise til mindre risiko på miljøsidene, vil få bedriftene til å ta dette spørsmålet mer seriøst, mener fagsjef Geir Høibye i NHO.

Han mener at en slik utvikling også vil styrke de norske bedriftene markedsmessig, og peker på at miljøhensyn i flere tilfeller også lønner seg rent økonomisk for bedriftene.

Risikovurdering

– Bankene har et miljøansvar. De er med på å finansiere bedriftenes virksomhet, og har dermed en mulighet til å vri blant annet selve produksjonen og hvilke varer som produseres over i en mer miljøriktig retning. Vi er derfor glade for at denne debatten føres i bank- og kredittmiljøene, sier prosjektleder Sveinung Oftedal i

Naturvernforbundet.
Naturvernforbundet har arbeidet overfor ulike kredittinstitusjoner for å få miljøaspektet til å spille en viktigere rolle i kredittvurderingene. – Kredittinstitusjonene bør innarbeide risiko i sine kredittvurderinger. Det å ha følere ute for å fange opp det som rører seg internasjonalt med hensyn til nye avgifter, en bedre vurdering av forbruksmønsteret og

en bedre innsikt i miljøkonsekvenser av ulike tiltak, vil lønne seg for kredittinstitusjonene, mener Oftedal.

Han peker blant annet på de store tapene som oppsto etter at oppdrettsfisken ble offer for sykdom som følge av for mange fisk i hver mårde, og at forbrukerne blir mer oppmerksomme på miljøriktige produkter.

Miljø-kalender

20. juni – 1. juli: Annet møte i komiteen for biologisk mangfold i Nairobi.

6. – 8. juli: Workshop om offentlighet omkring bioteknologi i forvaltningen i EU avholdes i Nederland.

17. – 30. juli: Sommerleir i den danske «Brundtland-byen» Toftlund.

20. – 28. august: Norsk Økologisk Landbrukslag og de økologiske besøkshagene arrangerer i disse dagene matlagingskurs, torg og kompostkurs i ulike deler av landet.

2. september: Naturvernforbundet avholder seminar om miljøvern i markedet rettet mot ledere og ansatte i dagligvarebransjen og andre som vil forberede seg på framtidens miljøholdninger

15. – 16. september: NIF, NITO og SRF arrangerer miljødagene i Bergen med temaene «miljøvennlig skipsfart» og «hav og kystovervåking».

16. – 20. september: En internasjonal emballasje-messe, Tokyo pack '94 arrangeres i Tokyo, Japan.

19. – 20. september: NORSAS arrangerer spesialavfallskonferanse i Sandefjord.

26. september – 2. oktober: Naturvernforbundet avholder aksjonen «Grønn handling» med blant annet stands utenfor butikker.

Strengt krav til luftfarten

USAs forurensningstilsyn, EPA, foreslår å skjerpe miljøkravene til luftfartsindustrien, melder Reuter. Målet er at industrien skal redusere sine giftige utslipp til luft med 70 prosent. EPA krever at fabrikkene skal bruke best tilgjengelige teknologi. Etter det første året vil industriens sparte kostnader oppveie utgiftene, mener EPA.